Valtionavustusjärjestelmä on uudistettava yhteen yleisavustukseen perustuvaksi ja mahdollistamaan varainhankinnan kehittäminen

Hallitusohjelmakirjaus: Sosiaali- ja terveysjärjestöjen valtionavustusjärjestelmä uudistetaan pitkäjänteiseksi, ennakoitavaksi ja yhteen yleisavustukseen perustuvaksi. Avustusjärjestelmän muutoksilla mahdollistetaan ja tuetaan järjestöjen omaa varainhankintaa sekä vähennetään valtionapuviranomaisen ja järjestöjen hallinnollista työtä.

Tausta: Vaalikaudella 2023–2027 sosiaali- ja terveysjärjestöjen valtionavustuksista eli niin sanotuista STEA-avustuksista leikattiin puolet osana valtiontalouden sopeutustoimia. Kun vuonna 2024 avustukset olivat 384 miljoonaa euroa, vuonna 2027 valtionavustukset ovat enää 190 miljoonaa euroa.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen valtionavustusjärjestelmä on tällä hetkellä joustamaton ja se aiheuttaa merkittävää hallinnollista työtä sekä avustuksen saajille että valtionapuviranomaiselle.

Avustusjärjestelmän uudistaminen ja hallinnollisen taakan keventäminen on välttämätöntä, jotta järjestöt voivat vastata ihmisten lisääntyneisiin palvelujen ja tuen tarpeisiin ketterästi, vaikuttavasti ja kustannustehokkaasti.

Perusteluosa: Tulevalla vaalikaudella sosiaali- ja terveysjärjestöjen valtionavustusjärjestelmän ja -käytänteiden uudistaminen on välttämätöntä, jotta järjestöt voivat käyttää resurssinsa mahdollisimman tehokkaasti ja joustavasti ydintehtäviensä hoitamiseen. Helpoin keino tähän on siirtyminen kohti isompia avustuskokonaisuuksia.

Tällä hetkellä yleisavustukset (Ay) vastaavat vain noin neljäsosaa STEAn sote-järjestöille myöntämistä valtionavustuksista. Kohdennetut yleisavustukset (Ak) lisäävät hallinnollista taakkaa, sillä jokainen kohde haetaan ja raportoida erikseen. Isommat avustuskokonaisuudet mahdollistaisivat toiminnan sisällöllisen kehittämisen, innovoinnin ja uuden luomisen myös ilman erillisiä hankkeita.

- Toiminta-avustukset tulee myöntää yhtenä yleisavustuksena.
- Ennustettavuus on järjestöjen toiminnalle kriittistä. Ohjeellinen avustussuunnitelma eli tieto siitä, miten järjestön avustustaso kehittyy seuraavan kolmen vuoden aikana, on otettava uudelleen käyttöön.
- Nykyinen avustusjärjestelmä rajoittaa järjestöjen oman varainhankinnan kehittämistä. Järjestöjen tulee voida käyttää saamastaan valtionavustuksesta 10 % varainhankintaan, eikä kerätyn rahoituksen tule vähentää saatua STEA-avustusta, kun se liittyy välittömästi avustettuun toimintaan.

Vaikutusarvio: Yleisavustuspainotteisuus ja varainhankinnan mahdollistaminen lisäävät järjestöjen autonomiaa ja resurssien käyttöä ydintoimintaan. Toiminnan

suunnittelusta tulee pitkäjänteisempää ja reagointi toimintaympäristön muutoksiin nopeutuu. Varainhankinnan kehittäminen vahvistaa järjestöjen taloudellista kestävyyttä ja tukee erityisesti pieniä ja keskisuuria järjestöjä.

Kustannukset: Uudistus ei aiheuta välittömiä lisäkustannuksia valtiolle. Hallinnollisen taakan keventäminen tehostaa sekä järjestöjen että viranomaisten resurssien käyttöä. Siirtyminen yhteen avustuslajiin vähentää kustannuksia, kun valmistelua ja seurantaa tarvitaan vähemmän ja järjestöjen hallinnollinen taakka vähenee.